

ЖИЗНЕН ПЪТ И ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА ХОРЕОГРАФА ПРОФ. ГЕОРГИ АБРАШЕВ

Иван Иванов

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Статията разглежда жизнения и професионалния път на проф. Георги Абрашев като значим пример за взаимодействие между творческа практика, педагогическа дейност и теоретично осмисляне на хореографското изкуство през XX век. Анализирани са сценичната и постановъчната му работа в България, приносът му за професионалното утвърждаване на ансамбловата практика и международната му дейност в Алжир, разгледана като модел на културен трансфер, институционално изграждане и адаптация на хореографски подходи в различна национална среда. Изследването акцентира и върху ролята му в развитието на хореографското образование чрез преподавателска и научна дейност. На тази основа се извежда мястото на Георги Абрашев като фигура с траен принос за утвърждаването на хореографията като самостоятелна художествена и академична област, чието значение се разгръща в национален и международен културен контекст.

Ключови думи: Георги Абрашев; българска хореография; хореографско образование; сценичен фолклорен танц; културен трансфер; Алжир

ВЪВЕДЕНИЕ

Жизненият и професионалният път на проф. Георги Влайков Абрашев представлява обект на изследване в контекста на развитието на българското хореографско изкуство през XX век. Неговата дейност се разгръща в период, белязан от интензивни социални и културни трансформации, при които традиционните форми на художествено изразяване постепенно се адаптират към нови институционални и сценични условия. В този процес хореографията се утвърждава като самостоятелна професионална област, изискваща както практически умения, така и теоретично осмисляне. развитието на сценичния танц през този период е тясно свързано с необходимостта от съхраняване и интерпретация на фолклорното наследство. Превръщането на традиционните танцови форми в сценично изкуство предполага създаване на нови художествени модели, при които автентичният материал се подлага на композиционна обработка и адаптация. Именно в тази среда се формира и развива професионалната дейност на Георги Абрашев, който се утвърждава като една от значимите фигури, допринесли за този процес. Към настоящия момент липсват самостоятелни научни изследвания, посветени изцяло на жизнения и професионалния път на проф. Георги Абрашев. Тази ограничена степен на научна разработеност обуславя необходимостта от цялостно изследване, което да обедини и анализира различните групи източници с цел по-пълно разкриване на неговия принос към развитието на българската хореография, хореографското образование

и международния културен обмен. Актуалността на настоящото изследване се определя както от ограничената научна разработеност на темата, така и от необходимостта от по-задълбочено осмисляне на личности, чиито принос оказва трайно влияние върху развитието на хореографската практика, образованието и културните институции. Обект на изследването е жизненият и професионалният път на Георги Абрашев, а предмет – неговият принос към развитието на хореографското изкуство, разгледан в единството между сценична практика, педагогическа дейност и теоретични разработки. Целта на изследването е да проследи основните етапи от жизненото и професионалното развитие на Георги Абрашев и да анализира факторите, които определят неговото утвърждаване като хореограф, педагог и изследовател. Особено внимание се отделя на трансформирането на натрупания практически опит в педагогически и теоретичен ресурс и влиянието му върху развитието на хореографската практика.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Настоящото изследване се основава на комплексен методологичен подход, който съчетава историко-аналитичен, сравнителен и интерпретативен метод. Историко-аналитичният метод се прилага при проследяване на основните етапи от развитието на личността и професионалната дейност на Абрашев. Анализират се ключови събития, институционални промени и културни процеси, които оказват влияние върху формирането му като хореограф, педагог и теоретик. Сравнителният метод се използва за съпоставяне на различни етапи от неговата дейност, както и за анализ на неговия принос в национален и международен контекст. Особено значение има при изследването на международната му работа в Алжир, където неговият опит се прилага в различна културна среда. Интерпретативният метод намира приложение при анализа на личностните характеристики, моралните ценности и педагогическите принципи на Абрашев. Изследването се основава на разнообразни източници, включително архивни документи от Централния държавен архив, автобиографични сведения, служебни характеристики, научни публикации и интервюта със съвременници и членове на семейството. Особено значение имат непубликуваните архивни материали от личния фонд на проф. Георги Абрашев, които предоставят информация относно неговото образование, професионална дейност и обществена реализация. Съпоставянето на архивни, официални и лични източници създава възможност за критичен анализ и проверка на информацията, което повишава достоверността на изследването.

РЕЗУЛТАТИ

Формиране и ранно развитие на Георги Абрашев

Формирането на Георги Абрашев като личност и бъдещ хореограф протича в специфична социално-културна среда, която оказва съществено влияние върху неговото развитие. Роден през 1924 г. в село Лясково, той израства в семейство, в което трудът, дисциплината и отговорността заемат централно място.

то в ежедневието (Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Тези ранни житейски условия изграждат у него устойчиви ценностни нагласи, които впоследствие се проявяват както в професионалната му дейност, така и в личното му поведение. В спомените на неговите близки тези качества се открояват ясно, като се подчертава, че той е предавал „ценности като трудолюбие, честност и отговорност“ (Baleva, 2026). Преместването на семейството му в Стара Загора създава нови възможности за културно развитие. Градската среда предоставя достъп до театрални и самодейни форми, които играят съществена роля за формирането на неговите художествени интереси. Участието му в училищни и читалищни инициативи разкрива неговите артистични заложби и създава първоначално усещане за сцената като пространство за изразяване и комуникация. Активното му участие в ученически организации и кръжоци допринася за изграждането на ясно изразена обществена позиция и чувство за отговорност. Военната служба и обучението в артилерийска школа допринасят за изграждането на организационни умения, способност за работа в колектив и чувство за структура и ред (Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Тези характеристики впоследствие намират отражение в неговата работа като ръководител на ансамбли и педагог, където дисциплината и ясната организация са ключови за постигане на художествен резултат. Паралелно с тези процеси още в ранните си години Абрашев проявява устойчив интерес към изкуството, като първоначално се насочва към драматичното изкуство. Този интерес обаче постепенно се трансформира и намира по-пълна реализация в областта на танца. Периодът между 1947 и 1950 г. се очертава като ключов за окончателното му ориентиране към хореографията. Участието му в национален курс за ръководители на танцови групи поставя основите на неговото професионално развитие. Този етап бележи прехода от любителска дейност към осъзнато и целенасочено развитие в областта на хореографското изкуство (Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev, n.d.).

Образование и първоначална професионализация в България

Ранният етап от професионалното развитие на Абрашев е тясно свързан с процесите на културно възстановяване и институционално изграждане в България след Втората световна война. Паралелно с това неговата дейност постепенно придобива характер на призвание, а не просто професия: „изкуството не е било представяно просто като работа, а като мисия“ (Ivanov, 2026). В този контекст особено значение има създаването на обучителни форми, насочени към подготовка на кадри за разрастващата се мрежа от самодейни художествени колективи. Обучението му в първия национален курс за ръководители на танцови групи в София съчетава теоретични знания и практически умения, насочени към изграждане на основи в областта на хореографията, режисурата и работата с изпълнители (Professional evaluations and service records of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Именно тук се формира първоначалното му разбиране за танца като система, която изисква не само артистични способности, но и структурирано мислене и методически подход. Този етап има съществено зна-

чение, тъй като поставя началото на прехода от спонтанна сценична изява към осъзната професионална дейност.

Следващият и решаващ етап в професионалното развитие на Георги Абрашев е обучението му в Държавния институт за театрално изкуство (ГИТИС) в Москва (Professional evaluations and service records of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Обучението в ГИТИС се характеризира с висока степен на теоретична задълбоченост и практическа насоченост. В рамките на петгодишния период на обучение Абрашев усвоява дисциплини като хореографска композиция, режисура, драматургия на танца и актьорско майсторство. Тази интердисциплинарност допринася за изграждането му като творец, способен да мисли танца не изолирано, а като част от цялостно сценично произведение. Особено значение има формирането на неговото разбиране за танца като синтетично изкуство, в което движението, музиката и сценичното пространство функционират в органично единство. Този подход се превръща в основен принцип както в неговата сценична практика, така и в педагогическата му дейност. Завършването на института с пълно отличие свидетелства за високото ниво на неговата подготовка и за признанието, което получава в международна академична среда (Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Влиянието на обучението в ГИТИС се проявява в стремежа му към структурираност на хореографската форма, ясно изразена драматургична логика и високи професионални критерии. Тези характеристики се превръщат в отличителни белези на неговия стил и определят неговото място сред водещите фигури в българската хореография. Влиянието на съветската театрална традиция се проявява в ясната композиционна структура на неговите постановки и в стремежа към изграждане на цялостна сценична концепция, в която отделните елементи функционират в единство.

Сценична и хореографска дейност

Началото на сценичната и хореографската дейност на Георги Абрашев е свързана със създаването и ръководството на самодеен художествен колектив към системата на МВР в Стара Загора. В рамките на тази дейност той работи едновременно с драматична, певческа и танцова група, което изисква комплексен подход към сценичното изкуство. Този опит има съществено значение за изграждането на неговите умения за организация, работа с различни типове изпълнители и създаване на сценични композиции. Именно тогава започва ясно да се проявява неговият интерес към танца като водещо средство за художествено изразяване. Участието му в професионални ансамбли и работата с по-големи състави създават условия за развитие на неговия хореографски стил, който се характеризира със стремеж към структурираност, яснота на формата и логическа последователност в изграждането на танцовото действие. Особено важен етап в този процес представлява работата му като главен балетмайстор на Ансамбъла на Българската народна армия в периода 1958–1960 г. (Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). През този период Абрашев създава редица танцови постановки, които демонстрират способ-

ността му да работи с фолклорен материал и да го трансформира в сценично произведение със завършена художествена структура. Работата му в ансамблите допринася за утвърждаването на неговия професионален авторитет и за разширяване на неговите творчески възможности. В този етап ясно се оформя и неговият подход към хореографията като система, която съчетава традиция и сценична интерпретация. Танцът не се разглежда като механично възпроизвеждане на фолклорни образци, а като процес на творческо осмисляне, при който се запазва връзката с първоизточника, но се постига ново художествено качество. Сценичната и хореографската дейност на Георги Абрашев в този период създава необходимата практическа и творческа основа, върху която се изграждат следващите етапи от неговия път, включително международната му дейност и педагогическата му реализация.

Международна дейност и принос в изграждането на хореографски структури

Международната дейност на Георги Абрашев представлява качествено нов етап в неговото професионално развитие, в който натрупаният в България опит намира приложение в различна културна и социална среда. Съществено място в неговата професионална биография заема работата му в Алжир в периода 1964–1971 г., която надхвърля рамките на обичайния културен обмен и се утвърждава като цялостен проект с дългосрочно въздействие (*Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev, n.d.*). Този етап следва да бъде разглеждан в контекста на процесите на деколонизация и изграждане на национална идентичност в новоосвободените африкански държави. В този процес традиционният фолклор придобива ключова роля като носител на историческа памет и средство за утвърждаване на културна самостоятелност. Абрашев е изпратен като специалист по хореография с цел подпомагане на изграждането на националните културни структури. Неговата работа не се ограничава до създаване на отделни танцови постановки, а включва цялостен процес на изследване, обучение и институционално изграждане. Провеждането на теренни изследвания позволява събиране и анализ на местния танцов фолклор, който впоследствие се превръща в основа за сценична интерпретация. Особено съществен аспект от неговата дейност е създаването на условия за професионално обучение на изпълнители. Създаването на първото хореографско училище и работата с млади танцьори поставят началото на системно обучение, което съчетава традиционни елементи с принципите на сценичната композиция (*Documents on the academic and teaching activities of Prof. Georgi Abrashev, n.d.*). Обучението се характеризира с интегративен подход, който съчетава техническа подготовка, сценична култура и разбиране за фолклора като динамична система. Работата му протича в условия на специфични ограничения, свързани с традиционните норми и обществените нагласи – например ограниченото участие на жени в сценични форми. Дейността на Георги Абрашев в Алжир може да бъде разглеждана и като пример за културен трансфер, при който професионален опит, формиран в една национална среда, се адаптира и прилага в друга. Именно тази

адаптивност е ключова за устойчивостта на постигнатите резултати. Работата му показва, че изграждането на национална културна система изисква съчетание между уважение към традицията и въвеждане на професионални стандарти. В този смисъл неговият принос надхвърля рамките на конкретната дейност и придобива значение като стратегически модел за културно развитие, при който взаимодействието между различни културни практики води до създаване на устойчиви художествени форми.

Логично продължение на педагогическата работа е създаването на професионален държавен ансамбъл за национални танци на Алжир. Този ансамбъл функционира като практическа реализация на обучителния процес и създава възможност за представяне на националната култура на сцената. Репертоарът на ансамбъла включва редица танцови композиции, изградени върху автентичен фолклорен материал, но структурирани според принципите на сценичната композиция (Professional evaluations and service records of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Активната концертна дейност на ансамбъла и участието му в международни фестивали водят до значително признание. Получените отличия и положителните оценки от културните институции свидетелстват за високото художествено ниво на създадените продукции и за успешното представяне на националната култура на международната сцена.

Преподавателска и институционална дейност в България

Съществен принос на Абрашев е свързан със създаването и развитието на образователни структури, насочени към подготовка на хореографски кадри. Участието му в изграждането на Полувисшия институт за музикални и хореографски кадри в София поставя основите на системно обучение, което съчетава практика и теория. Институцията изпълнява важна функция в културната система, като осигурява подготовка на специалисти, способни да работят в ансамбли, културни институции и образователни структури. Преподавателската му дейност се отличава с ясно изразена методологическа насоченост (Documents on the academic and teaching activities of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Водените от него дисциплини – хореографска композиция, режисура и актьорско майсторство – формират цялостна представа за танца като сценично изкуство. Чрез тях студентите не само усвояват технически умения, но и развиват способност за анализ, структуриране и творческо осмисляне на танцовия материал. Важен аспект от неговата преподавателска дейност е подготовката на специалисти, които впоследствие заемат позиции в културния живот на страната. По този начин преподавателската му дейност придобива мултиплициращ ефект, който надхвърля рамките на прякото взаимодействие със студентите и се проявява в развитието на хореографската практика на национално ниво. Паралелно с образователната си работа Абрашев заема и ръководни позиции в културни институции, включително в Софийската народна опера. Тази дейност изисква съчетаване на художествени и административни функции и поставя неговата работа в сложна институционална среда. Въпреки предизвикателствата, той запазва високи професионални критерии и последователност в своите решения.

Научната дейност на Георги Абрашев е насочена към теоретичното осмисляне на хореографията като самостоятелна художествена и научна дисциплина. В своите трудове той се стреми да систематизира принципите на хореографската композиция, формата и сценичното изграждане на танцовото произведение. Този подход допринася за утвърждаването на хореографията не само като практика, но и като обект на научно изследване. Неговото академично израстване преминава през редица институционални предизвикателства, но въпреки това той успява да утвърди своето място в научната общност. Присъждането на научни степени и звания: доцент – 1981 г., и професор – 1998 г., представлява признание за дългогодишния му принос в областта на хореографията, педагогиката и културната практика (Documents on the professional and international activities of Prof. Georgi Abrashev, n.d.). Особено значение имат неговите публикации, които се използват като учебна литература и оказват влияние върху подготовката на бъдещи специалисти: „Камерните форми в хореографията“ – 1978 г., „Въпроси на хореографската теория“ – 1989 г., и „Композиция и форми на танца“ – 2001 г. Чрез тях той систематизира своя опит и го превръща в достъпна форма за обучение, което допринася за устойчивостта на неговото влияние и до ден днешен: „и до ден днешен при затруднение използвам учебниците на проф. Г. Абрашев“ (Petrov, 2026).

Личността на Георги Абрашев като фактор в професионалната му реализация

Изследването на професионалния път на Георги Абрашев не може да бъде разглеждано изолирано от неговите личностни характеристики, които играят съществена роля за начина, по който той реализира своята дейност. Негови близки и съвременници разкриват устойчива система от ценности, която се проявява както в личния му живот, така и в професионалната му дейност: „човек със силен характер, но с тиха сила“ (Ivanov, 2026). Сред най-често открояваните характеристики са трудолюбието, високата лична възискателност и чувството за отговорност към поетите ангажменти. Тези качества формират постоянен модел на поведение, който определя неговия подход към работата и към хората около него. Особено показателна е неговата вътрешна нагласа към труда, при която всяка дейност се възприема като задължение, изискващо максимална отдаденост. Високите изисквания, които поставя към себе си, логично се пренасят и към неговите ученици и колеги, като създават среда, ориентирана към постигане на устойчиво качество. В същото време свидетелствата подчертават, че тази възискателност не се проявява като авторитарност, а като съчетание между дисциплина и уважение към другите. Неговото присъствие се възприема като обединяващо, а не като налагащо се, което показва способност за изграждане на работещи колективи и поддържане на професионални взаимоотношения, основани на доверие (Petrov, 2026). Съществен аспект от личността му е и отношението към образованието като ценност. Влиянието му се проявява и в междупоколенчески план. Свидетелствата на неговите наследници показват, че ценностите, които той отстоява, продължават да функционират и след него-

вото време. Това разширява значението на неговата личност извън рамките на професионалната му биография и го позиционира като фигура с трайно присъствие в културната и семейната памет.

ДИСКУСИЯ

Анализът на жизнения и професионалния път на проф. Георги Абрашев разкрива личност с разнообразни професионални проявления, чиято значимост се проявява не само чрез конкретни художествени реализации, а и чрез начина, по който различните аспекти на неговата дейност се обединяват в цялостна концепция за развитие на хореографското изкуство. Разглеждането на неговата дейност позволява да се постави акцент и върху процеса на утвърждаване на хореографията като самостоятелна професионална област. В рамките на разглеждания период този процес преминава от преобладаващо самодейни форми към изграждане на систематизирани образователни и сценични структури. Участието на Абрашев в този преход се изразява както в практическата му работа, така и в създаването на учебни модели, които отговарят на нуждите на културната практика. Неговият принос може да бъде разглеждан като пример за взаимодействие между традиция, творчество и образование, при което се създават модели с дългосрочно влияние.

Международната дейност на Георги Абрашев в Алжир има многопластово значение. От една страна, тя допринася за изграждането на конкретни културни институции – училище и ансамбъл, които продължават да функционират и след неговото заминаване. От друга страна, тя оказва влияние върху начина, по който фолклорът се осмисля и представя като сценично изкуство. Този етап от неговата дейност показва способността му да прилага натрупания опит в различен културен контекст и да адаптира своите методи към конкретни условия. Това го утвърждава не само като национален, но и като международно значим специалист в областта на хореографията. В по-широк план, тази дейност допринася и за утвърждаването на българската хореографска школа в международен контекст. Присъствието на български специалисти в процесите на културно изграждане на други държави показва нивото на развитие на националната културна система и нейния потенциал за участие в международен обмен. В общение, може да се каже, че работата на Георги Абрашев в Алжир представлява завършен модел на съчетание между изследване, обучение и сценична практика. Този модел има дългосрочно значение както за развитието на алжирската танцова култура, така и за утвърждаването на българската хореографска школа в международен контекст.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проследяването на жизнения и професионалния път на проф. Георги Абрашев разкрива последователно изградена система от дейности, в която творческата практика, педагогическата работа и теоретичното осмисляне на танца се допълват и развиват в тясна взаимовръзка. Анализът на различните етапи от

неговото развитие показва процес на постепенно натрупване и систематизиране на опит, който намира приложение в разнообразни професионални направления. Ранното формиране създава основа от ценности и нагласи, които впоследствие се проявяват в неговата работа, докато образованието и специализацията допринасят за изграждането на цялостна концепция за танца като сценично изкуство. Практическата му дейност в ансамбли и културни институции позволява реализиране на тази концепция в конкретни художествени форми. В същото време международната му работа разширява приложимостта на неговия подход, като го поставя в условия на различна културна среда и изисква адаптиране към нови социални и художествени реалности. Особено значение има педагогическата му дейност, чрез която натрупаният опит се предава на следващите поколения. Този процес създава условия за продължаване и развитие на неговите идеи, като ги превръща в част от по-широката професионална практика. Това позволява приносът му да бъде разглеждан като фактор за развитието на хореографската практика и образованието.

REFERENCES

- Abrashev, G. (2001). *Kompozitsia i forma na tantsa* [Composition and forms of dance]. Vulkan-4. [Абрашев, Г. (2001). *Композиция и форма на танца*. София: Вулкан-4.]
- Autobiographical manuscript of Prof. Georgi Abrashev [Manuscript]. (n.d.). Prof. Georgi Abrashev Papers (Fund 1363, Inventory 1, Archival Unit 1). Central State Archives, Sofia, Bulgaria.
- Professional evaluations and service records of Prof. Georgi Abrashev [Archival documents]. (n.d.). Prof. Georgi Abrashev Papers (Fund 1363, Inventory 1, Archival Unit 2). Central State Archives, Sofia, Bulgaria.
- Documents on the professional and international activities of Prof. Georgi Abrashev [Archival documents]. (n.d.). Prof. Georgi Abrashev Papers (Fund 1363, Inventory 1, Archival Unit 3). Central State Archives, Sofia, Bulgaria.
- Documents on the academic and teaching activities of Prof. Georgi Abrashev [Archival documents]. (n.d.). Prof. Georgi Abrashev Papers (Fund 1363, Inventory 1, Archival Unit 6). Central State Archives, Sofia, Bulgaria.
- Baleva, E. (2026, February 25). Personal interview conducted by the author.
- Ivanov, I. (2026, February 17). Personal interview conducted by the author.
- Petrov, K. (2026, February 5). Personal interview conducted by the author.
- Stora, B. (2001). *Algeria, 1830–2000: A short history*. Cornell University Press.

LIFE AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE CHOREOGRAPHER PROF. GEORGI ABRASHEV

Abstract: *The article examines the life and professional trajectory of Prof. Georgi Abrashev as a significant example of the interaction between creative practice, pedagogical activity, and the theoretical conceptualization of choreographic art during the 20th century. Drawing on archival materials, oral history, and published sources, the study traces his stage and production work in Bulgaria, his contribution to the professionalization of ensemble practice, and his international activity in Algeria, interpreted as a model of cultural transfer, institutional development, and the adaptation of choreographic approaches within a different national environment. The study also highlights his role in the development of choreographic education through his teaching and scholarly work. On this basis, the place of Georgi Abrashev is articulated as that of a figure with a lasting contribution to the establishment of choreography as an autonomous artistic and academic field, whose significance unfolds within both national and international cultural contexts.*

Keywords: *Georgi Abrashev; Bulgarian choreography; choreographic education; stage folk dance; cultural transfer; Algeria*

Ivan Ivanov, Student

Scientific Advisor: Prof. Vera Boneva, PhD
University of Library Studies and Information Technologies
Sofia, Bulgaria
E-mail: vankobgcom@gmail.com